

11. 12. 2000

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Evropská Unie se dohodla na minimální reformě, která umožní rozšíření

Evropská unie se propracovala k dohodě o reformě svých institucí, jež umožní přijetí tuctu nováčků ze střední a východní Evropy. Šéfové států a vlád "patnáctky" tak dostali loňskému závazku, že budou připraveni od konce roku 2002 "přivítat" první nové členy - do té doby bude Smlouva z Nice ratifikována národními parlamenty. Pro střední a menší země, jako je Česká republika, však ujednání v Nice nepřineslo jen růžové vyhlídky. Jeho hlavním rysem se stalo výrazné posílení moci velkých států v rozhodovacím procesu, pravděpodobné oslabení Evropské komise a zachování práva veta téměř ve všech citlivých oblastech, na nichž velcí členové lpěli.

Evropská unie se propracovala k dohodě o reformě svých institucí, jež umožní přijetí tuctu nováčků ze střední a východní Evropy. Šéfové států a vlád "patnáctky" tak dostali loňskému závazku, že budou připraveni od konce roku 2002 "přivítat" první nové členy - do té doby bude Smlouva z Nice ratifikována národními parlamenty. Pro střední a menší země, jako je Česká republika, však ujednání v Nice nepřineslo jen růžové vyhlídky. Jeho hlavním rysem se stalo výrazné posílení moci velkých států v rozhodovacím procesu, pravděpodobné oslabení Evropské komise a zachování práva veta téměř ve všech citlivých oblastech, na nichž velcí členové lpěli. V posledních hodinách jednání došlo k jistým korekcím, jež si malé země v čele s Belgií vynutily zablokováním summitu, který se tak dostal na samý okraj kolapsu. Psychodrama vyhrotil zejména belgický premiér Guy Verhofstadt úporným naléháním, aby se bralo více v úvahu demografické hledisko, a odmítáním jakéhokoli stavu, za něhož by jeho země měla o hlas méně než sousední lidnatější Nizozemsko. Nejdelší summit EU v dějinách neodpověděl na očekávání, že učiní Evropskou unii akceschopnější a efektivnější. Jeho průběh ukázal, že více než na společnou vizi integrace myslí každý na svůj vlastní politický prospěch. Byl to úporný mocenský boj o sílu a váhu v budoucí Evropě, který také vrhl ne vždy příznivé světlo na osobní vztahy mezi státníky a na aroganci těch mocnějších. Hubený výsledek a rozčarování nad ním je nicméně lepším vyústěním, než kdyby se byli státníci v Nice rozešli s dlouhým nosem. Dějiny evropské integrace jsou sledem takovýchto nedokonalých ujednání, jež nakonec vždy umožnila další pokrok - k jednotnému vnitřnímu trhu, jednotné měně, společné zahraniční a bezpečnostní politice a dalším vymoženostem, které dnes z EU činí historicky unikátní společenství. Rozvážení hlasů Největší bitva byla svedena o to, kolik bude kdo mít hlasů v Radě ministrů EU. V době, kdy se v EU rozhoduje o více než 80 procentech věcí kvalifikovanou většinou, se míra vlivu každého měří počtem jeho hlasů, tedy tím, jak účinně může utvářet koalice s ostatními ve hře o dosažení kvalifikované většiny či zformování blokovací menšiny. Konečný kompromis přisoudil čtyřem velkým členům po 29 hlasech; Německu se tudíž opticky nepodařilo "odpoutat" od Francie, Británie a Itálie, jak si přálo. Ve skutečnosti však získalo hodně, protože tabulku popisující nové "rozvážení" hlasů doplňuje "klauzule o demografickém prověřování", jež umožňuje "zabít" jakékoli rozhodnutí - když státy, jež sestaví kvalifikovanou většinu podle hlasů, nedosáhnou 62 procent obyvatelstva EU. Vzhledem k tomu, že v EU o 27 členech bude mít 82miliónové Německo 17 procent obyvatel, stačí mu získat podporu kterýchkoli dvou dalších velkých zemí k zablokování rozhodnutí - ačkoli to formální "blokovací menšina" (91 hlasů) neumožňuje. Nový systém bude složitější než dosavadní - při každém hlasování by se mělo zkoumat, zda se pro rozhodnutí vyslovila předepsaná kvalifikovaná většina, zda v ní byla více než polovina členských států a zda tyto státy představovaly 62 procent obyvatelstva. To všechno jsou pojistky - první a třetí pro velké státy, druhá pro malé. Proti možnosti diktátu velkých se zmobilizovala napřed Belgie, rozhořčená tím, že jí francouzský návrh dal o hlas méně než

sousednímu Nizozemsku. Obecnou výhradu vznesl vzápětí portugalský premiér António Guterres, na jehož stranu se během večera postavili předsedové vlád Finska, Švédska, Řecka a Rakouska. Vznikla tak šestičlenná fronta odporu a jednání se na mnoho hodin zaseklo. Francouzi se pokoušeli osladit hořkou pilulku jedním i druhým "šachováním" s počty poslanců Evropského parlamentu. Belgii, Portugalsku a Řecku jich například přiznali 22, zatímco stejně velké ČR či Maďarsko mají mít jenom 20. Největší porci vybojovalo Německo - za to, že netrvalo na vyšším počtu hlasů v radě než ostatní velcí, bude v EP od roku 2004 mít 99 poslanců, tedy skoro sedminu z 27 zemí. V textu dohodnuté smlouvy je napsáno, že nové rozložení hlasů začne platit od 1. ledna 2005. Jako velká země bude mít z nováčků nejlepší postavení Polsko - 27 hlasů, jen o dva méně než Německo, při polovičním počtu obyvatel. Česká republika byla pevně zařazena mezi "desetimilionové" státy a jako ony bude disponovat 12 hlasy. Slovensko dostane sedm hlasů v souladu se stejně lidnatými dnešními členy. Úředníci a diplomaté v Nice neznali odpověď na otázku, co se stane, vstoupí-li dnešní kandidáti dříve než v lednu 2005, jak doufají a jak sama EU v Nice naznačila. Bude zřejmě třeba dohodnout nějaký dočasný režim, a to jak pro hlasy v radě, tak pro zastoupení v Evropské komisi. Termín vepsaný do smlouvy může nicméně sloužit jako argument, aby se rozšíření provedlo až od roku 2005... Evropská komise Dohoda, že až do 27 členů si každý stát "podrží" svého komisaře, a teprve pak se bude debatovat, jak dál, je největším ústupkem, k němuž se na summitu odhodlala předsedající Francie. Má sice příslib, že se nepůjde nad 27 komisařů a poté budou zástupci států v exekutivě EU rotovat, ale její úporná snaha prosadit v budoucnosti opět 20člennou komisi nepřinesla plody. Otázkou je, zda si malé země trváním na "svém" komisaři pomohly. Hrozí, že přelidněná komise bude působit více jako zasedání zástupců členských zemí, než skutečné nadnárodní kolegium, nehledě na to, že rozdělit existujících 15 skutečných resortů v kompetenci EK mezi 27 lidí bude nezáviděníhodným hlavolamem. Za jistou kompenzaci lze považovat posílení moci předsedy Evropské komise, který bude mít právo si komisaře nejen vybírat, ale po jmenování i přesunovat či odvolávat. Kvalifikovaná většina Nepřekročitelné "červené čáry", které většina členských zemí namalovala kolem oblastí, kde si přály pro sebe zachovat právo veta, zůstaly vesměs neporušeny. Povinná jednomyslnost byla zrušena v asi 20 ustanoveních Smlouvy o EU, nikoli však tam, kde by to znamenalo výrazný pokrok. Francie si uhájila veto, pokud jde o obchodování s kulturními statky, protože chce bránit evropskou (a hlavně vlastní) filmovou a hudební produkci před přívalem americké. Británie nedovolila jakýkoli průlom kvalifikované většiny do daňové politiky a do sociálního zabezpečení pro pracovníky v jiném než domovském členském státu. Španělsko, podporované Řeckem a Portugalskem, si vymohlo do roku 2007 odklad většinového rozhodování o tzv. vyrovnávacím fondu, z něhož jsou poskytovány prostředky chudým zemím, kde HDP na hlavu nepřesahuje 90 procent průměru EU. Znamená to, že Španělé, kteří z něj nejvíce těží, mohou vetovat jakákoli rozhodnutí ohledně tohoto fondu pro příští sedmileté rozpočtové období 2007-2013 - což je obzvláště důležité pro nově přichozí země, jež by měly být hlavními adresáty těchto peněz. Azylová a imigrační politika, kde o zachování veta stálo hlavně Německo, zůstane ve sféře jednomyslného rozhodování do roku 2004. Bylo také stanoveno, že rámcové směrnice musejí být, pokud jde o azyl, přijímány jednomyslně; teprve o opatřeních na jejich základě lze rozhodovat kvalifikovanou většinou. Bylo rovněž dohodnuto, že hned od příštího roku se bude EU dále intenzivně zabývat svou budoucností - debata o celé řadě otázek budoucího směřování by měla být zahájena na bruselském summitu v prosinci 2001. Vyústí ve svolání další konference o revizi základních smluv v roce 2004 - té se podle rozhodnutí zúčastní už i ty kandidátské země, které do té doby vstoupí nebo aspoň podepíší dohody o přistoupení. Summitu předcházelo setkání nejvyšších politiků "patnáctky" s jejich protějšky z 13 kandidátských zemí a Švýcarska. Jeho dobrá atmosféra se ještě podepsala na ambiciózním usnesení o rozšíření příští den, kdy EU naznačila, že považuje rok 2004 za schůdný pro přijetí nových členů. Další rokování však bylo už převážně jen o uhájení zájmů a prestiže těch stávajících.

Další články:

- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [10 otázek pro ... Pavla Staňka](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)